NAH-PrikkelS

...voor goede NAH-zorg

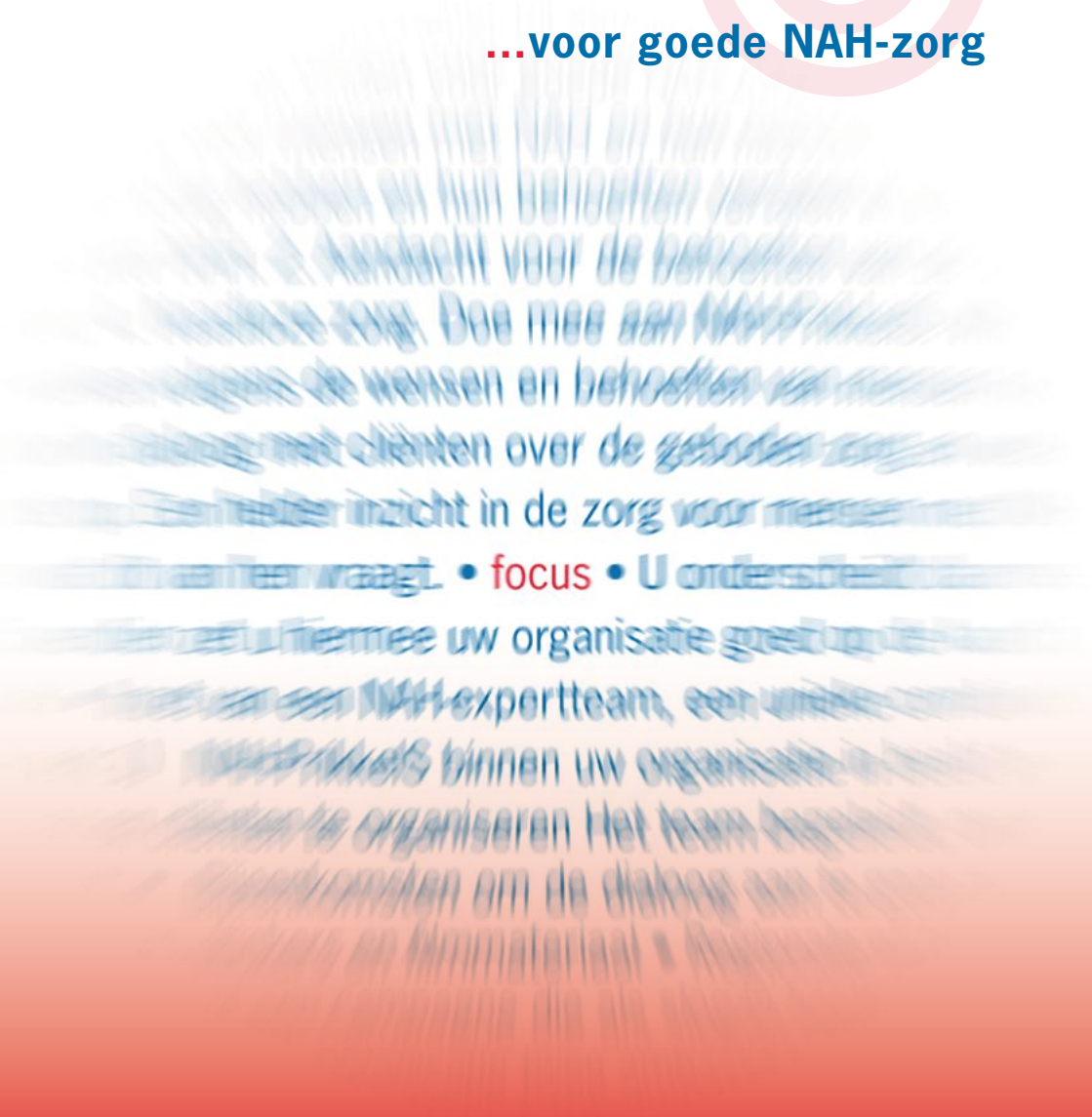

Niet-aangeboren hersenletsel (NAH) kan je zomaar overkomen. Door bijvoorbeeld een verkeersongeval, een hersenbloeding, een val of een klap op je hoofd. Daarna is alles anders. De gevolgen zijn op het eerste gezicht vaak niet of nauwelijks zichtbaar, wat het voor de omgeving extra moeilijk maakt om er goed mee om te gaan. Stichting Hersenletsel Ondersteuning Nederland (SHON) heeft kenniscentrum Vilans opdracht gegeven samen met mensen met NAH en hun naasten uit te zoeken waar goede zorg aan moet voldoen.

In Nederland lopen naar schatting ieder jaar 130.000 mensen hersenletsel op. Ook kinderen worden erdoor getroffen. Hersenletsel kan allerlei problemen geven:

- lichamelijk: bijvoorbeeld eenzijdige verlamming of problemen met de zintuigen;
- emotioneel: bijvoorbeeld angst of problemen met de verwerking van het letsel;
- cognitief: bijvoorbeeld moeite met concentreren, onthouden of plannen;
- in gedrag: de persoon is soms een ander mens dan vóór het letsel.

NAH-PrikkelS

...voor goede NAH-zorg

Mensen met NAH en hun naasten noemen 4 thema's die belangrijk zijn voor goede zorg.

1. Kennis over NAH

- Iedere betrokken zorgverlener, ook de huisarts, heeft inzicht in NAH en de gevolgen ervan voor de cliënt en naasten.
- Iedere betrokken zorgverlener houdt in gesprekken en behandeling rekening met de onzichtbare problemen bij mensen met NAH, zoals minder energie, vertraagde informatieverwerking, prikkelgevoeligheid, wisselend functioneren en beperkt ziekte-inzicht.
- De huisarts informeert zorgverleners naar wie hij verwijst over de gevolgen van het hersenletsel voor de betreffende persoon.

2. Aandacht voor de behoeften van de cliënt

- Iedere betrokken zorgverlener leeft zich in in de betekenis van NAH voor de cliënt en zijn naasten. De zorgverlener reserveert tijd om de cliënt en zijn naasten te leren kennen, naar hen te luisteren en vragen te stellen. Hij zorgt ervoor dat de cliënt en zijn naasten zich vrij voelen om aan te geven wat ze nodig hebben.
- De centrale zorgverlener praat, indien gewenst, met de cliënt over zijn (veranderde) emotionele functioneren en de consequenties hiervan in het contact met anderen.
- De centrale zorgverlener heeft aandacht voor de nieuwe situatie van het gezin: hij helpt onder meer bij de nieuwe rolverdeling, rouwverwerking en financiën.
- De centrale zorgverlener bespreekt met de cliënt en zijn naasten de gevolgen van het letsel in het dagelijks leven, zo nodig afzonderlijk van elkaar.

3. Bereidheid te handelen naar de behoeften van de cliënt

- Iedere betrokken zorgverlener werkt vraaggericht, stelt het belang van de cliënt centraal en toetst regelmatig bij de cliënt en naasten of de geboden zorg de situatie verlicht en passend is.
- Iedere betrokken zorgverlener biedt de cliënt de gelegenheid vragen te stellen en terug te komen op wat eerder gezegd is. Hij controleert of de cliënt begrijpt wat er besproken is.
- Iedere betrokken zorgverlener zorgt voor rust, structuur en regelmaat in de (behandel)omgeving.
- De centrale zorgverlener informeert, in overleg met de cliënt en naasten, de werkgever of onderwijsinstelling over NAH en begeleidt de terugkeer naar het onderwijs of de werkplek, indien gewenst.
- Als de cliënt niet zelf de regie kan voeren, zorgt de centrale zorgverlener ervoor dat de juiste persoon uit de omgeving dit doet. Vaak de partner of een andere naastbetrokkene.
- De centrale zorgverlener toetst regelmatig bij de cliënt en naasten hoe zij het contact met hem ervaren. Als het contact niet naar wens verloopt, bespreekt de centrale zorgverlener dit in zijn team en zoekt naar een oplossing. Zo nodig zorgt de zorg-organisatie voor een andere centrale zorgverlener.

4. Naadloze zorg

- De aangeboden zorg is beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar.
- De centrale zorgverlener is goed bereikbaar, ook als de behandeling/begeleiding is afgerond.
- Bij ontslag uit ziekenhuis of revalidatie-instelling bespreekt de centrale zorgverlener met de cliënt en zijn naasten de mogelijke gevolgen van het hersenletsel, ook de gevolgen die zich na langere tijd kunnen voordoen. Hij geeft hierover schriftelijke informatie mee. Hij zorgt voor een contactpersoon op wie zij terug kunnen vallen.
- De centrale zorgverlener regelt een persoonlijke overdracht bij wisseling van zorgverleners.
- De centrale zorgverlener is op de hoogte van de zorg van alle betrokken disciplines en kent de verwijsroutes.
- De centrale zorgverlener is vanaf het begin van de behandeling/begeleiding voor de cliënt en zijn naasten het aanspreekpunt bij vragen.
- De centrale zorgverlener neemt contact op met de huisarts over de gevolgen van het hersenletsel en de geboden ondersteuning.

De juiste zorg op de juiste plek

De gevolgen van hersenletsel verdwijnen lang niet altijd. Meer dan 70 procent van de mensen met NAH blijft klachten houden. Elke persoon met hersenletsel is anders en niet iedereen ervaart dezelfde problemen. Problemen worden ook lang niet altijd onderkend. Vaak worden de gevolgen pas thuis zichtbaar, soms jaren na het ontstaan van het letsel, waardoor niet meteen duidelijk is dat ze gevolg zijn van het letsel. Bovendien zijn er zoveel zorgorganisaties dat het moeilijk is het overzicht te houden en een goede keuze te maken.

Dit alles zorgt ervoor dat lang niet alle mensen met NAH de juiste zorg krijgen. Om dit te verbeteren, hebben mensen met NAH en hun naasten de belangrijkste punten geformuleerd waar hun zorg aan moet voldoen: de NAH-PrikkelS.

Wat kunnen mensen met NAH en hun naasten met NAH-PrikkelS?

NAH-PrikkelS kunt u gebruiken in gesprekken met zorgverleners, maar ook met familie of vrienden. De punten kunnen u helpen het gesprek over NAH op gang te brengen en uw standpunten en behoeften duidelijk te maken.

Wat kunnen zorgverleners met NAH-PrikkelS?

NAH-PrikkelS maakt duidelijk wat mensen met NAH en hun naasten belangrijk vinden in de zorg. U kunt de punten gebruiken om samen met hen na te gaan wat ze van u verwachten.

De centrale zorgverlener

Mensen met NAH en hun naasten hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt, een ‘centrale zorgverlener’. Iemand die de zorg coördineert en de mens met NAH en zijn naasten kent. Overigens hoeft dit niet voor iedere fase dezelfde persoon te zijn. Wie deze rol het beste kan vervullen, hangt onder meer af van de zorgvragen van de persoon, de fase van herstel en regionale afspraken. Meestal is het een specialist, behandelaar, coach of ambulant begeleider.

Meer weten?

Meer informatie vindt u op **www.nahprikkels.nl**. Heeft u nog vragen?
Neem dan contact op met de SHON, **prikkels@nah-stichting.nl**

Vilans

SHON

NIET AANGEBOREN HERSENLETSEL

www.nah-stichting.nl
info@nah-stichting.nl

Postadres: Costerweg 5 6702 AA Wageningen